

Masaby Ungdomsförenings (MUF r.f) historia

Historiken har sammanställts av **Maren Jonasson** och ingår i boken

Bobäck -en bygdekrönika från Kyrkslätt (utgiven av Bobäcks byaförening r.f. 2003).

Det korta sammandraget av MUF:s historik, sammanställt av Stefan Winquist, är dels baserad på ovan nämnda historik och dels på **Hans Brenners** "Masaby ungdomsförening- glimtar från 1930-talet" som ingår i boken **Masaby -från bondby till tätort** (utgiven av projektgruppen för Masaby historik 2006)

Sammandrag av MUF:s historia 1903-2008

Föreningen grundades 1903 som en underavdelning till Malax ungdomsförening. Kopplingen till Malax var orsakad av ofärdsårens begränsningar i föreningsfriheten. MUF är den näst äldsta ungdomsföreningen i Kyrkslätt (efter Evitskog ungdomsförening).

MUF:s första föreningshus Ljusdala invigdes 3.12.1911 i Masaby.

Föreningsverksamheten omfattade i början tidstypiskt folkupplysningsarbete och medlemmarna kom från Jorvas, Masaby och Bobäck.

Föreningen hade ett kommunalt bibliotek och anordnade livligt föredrags- och diskussionskvällar. Sång och musik förekom både på månadsmötenas program och som separata sektionsverksamheter. Föreningslokalen inhyste även högre folkskolan och småskolan på orten samt fungerade som ett allaktivitetshus för Martaföreningen, skydds- och lottakåren samt för diverse kommunala organ.

Redan i slutet av 20-talet renoverades och anpassades Ljusdala för den gryende teaterverksamheten, som sedan dess varit en bärande aktivitet under nästan alla perioder av MUF:s historia.

På 1930-talet skedde en brytning i verksamheten som säkert speglade förändringen i det finska samhället före krigsåren. Föredrag och allvarlig upplysningsverksamhet fick ge vika för mera glada upptåg. Sommarfester, danstillställningar och musik blev enormt populära. Man anordnade filmförevisningar varannan lördag på Ljusdala i slutet av 1930-talet.

Under krigsåren låg verksamheten nere och skydds- och lottakåren använde Ljusdala som förrådsutrymme.

Efter fredsslutet hösten 1944 evakuerades Ljusdala till Walhalla i Köklax.

Medlemmarna splittrades och endast medlemmar från Bobäck och evakuerade i Esbo deltog då MUF:s möten återupptogs i slutet av 1947 på Walhalla.

En tomt för det nya Ljusdala köptes från Tyris gård 1948 och sommaren 1949 inleddes arbetena att på talko bygga ett nytt föreningshus i Bobäck.

Invigningen av Ljusdala i Bobäck skedde till julen 1951 och hösten 1952 hade också köket, serveringsrummet och vaktmästarbostaden blivit klara.

Byggnadsprojektet hade finansierats av ersättningen för Ljusdala i Masaby och ett lån som svenska arbetarföreningen i Masaby givit mot viss användningsrätt.

Tiden i början av 1950 präglades av sjudande aktivitet och området runt Ljusdala betraktades som "ett paradiset för ungdomen" genom den satsning som gjordes på både skola och sportplan.

MUF skiljde sig positivt från andra ungdomsföreningar samma tid då aktiviteterna drog fulla hus och verksamheten var livlig.

Då Porkalaområdet återbördades 1956 hamnade MUF i en ekonomiskt besvärlig situation då man plötsligt blev ägare till två föreningshus.

Situationen var ekonomiskt belastande och hade på 1960-talet en tydlig störande inverkan på MUF:s verksamhet. Styrelsens energi riktades på stridigheter och konflikter om vilket av föreningshusen som skulle säljas.

Ännu så sent som 1968 förordade ungdomsnämnden att kommunen skulle inlösa Ljusdala i Bobäck för kursverksamhet, arbisverksamhet, ungdomsarbete, barnträdgårdverksamhet och fritidssysselsättning.

MUF var i en djup aktivitetssvacka 1969 med ett fåtal medlemmar och hot om att föreningen läggs ned.

Då kommunen slutligen 1971 inlöste Ljusdala i Masaby kunde de ekonomiska problemen lösas och verksamheten fick ny fart under ledning av Gretel Hemnell. Ljusdala moderniserades med centralvärme, vatten och avlopp. Källaren inreddes med toaletter, dusch och bastu. Teatern fick sminkkloger, dusch och WC under scenen. Köket moderniserades med elspis och toppfläkt.

Återinvigningen av de renoverade utrymmena firades hösten 1972.

Projektet finansierades till stor del av framgångsrika bingospel som hölls varje söndag en lång tid.

I slutet av 1970-talet skedde igen en markant förändring i verksamheten som fick en stark inriktning på barn och ungdom.

MUF drev en lekpark, barn-, tonårs- och jazzbalettklubb vid sidan av den aktiva teaterverksamheten.

I slutet av 1970-talet inleddes en privat barnträdgårdsverksamhet som fortgick i över 20 år.

Verksamheten var tvåspråkig och finansierades delvis av verksamhet, som drevs av aktiva föräldrar, men också med kommunala bidrag och MUF:s övriga verksamhet. Efter 2001 har kommunens daghemsverksamhet hyrt utrymmen av MUF och endast parken drivs i MUF:s regi.

I mitten på 1990-talet gjordes ännu en grundlig renovering av Ljusdala.

100-års jubileet 2003 firades blygsamt, men Maren Jonassons historik blev ett viktigt dokument över de perioder som varit och de förändringar som präglat föreningens utveckling.

MUF har en lång teatertradition att bygga på och den traditionen har haft sina uppgångs- och nedgångsperioder. MUF:s styrelse hoppas att den trend som övriga KNUF-föreningar visar för tillfället skall smitta gamla och nya teaterentusiaster att igen leda MUF in på en ny teaterperiod.

MUF:s 100-års historik /Maren Jonasson

Masaby Ungdomsförening r.f. (MUF) 1903-2003

Uppgifterna nedan baserar sig huvudsakligen på tidningsmaterial från Brages pressarkiv och där i synnerhet mapparna Kyrkslätt: föreningar 1910–1936, 1937–1953 och 1954–1965. Tidningsurklipp har även lånats av Peggy Liljeberg och Magnus Åberg. Muntliga uppgifter har lämnats av många föreningsaktiva.

Kompletterande uppgifter är hämtade från mikrofilmer på Åbo Akademis bibliotek. Alla dessa föreningar hade sina verksamhetsutrymmen i grannbyn Masaby, men de hade många aktiva medlemmar också från Bobäck och därför är det anledning att behandla deras verksamhet i denna Bobäckshistorik.

1903–1919 – de första åren

I januari 1903 sammankallade folkskolläraren Alarik Boström ett möte på Björns i Masaby. Syftet med mötet var att utreda huruvida det i bygden fanns intresse för bildande av en förening. Det fanns det uppenbarligen och den förening som då bildades kallades "Allmogeförbundet i Masaby". En kort tid efteråt bytte föreningen namn till Masaby ungdomsförening.

Grundandet av Masaby ungdomsförening hänger tätt ihop med en annan finlandssvensk ungdomsförening, den österbottniska Malax ungdomsförening, som hade grundats redan 1888. MUF grundades som en filial till Malax ungdomsförening, vilket då det begav sig inte var så speciellt även om det för en nutida läsare kan verka överraskande.

Orsaken till att man i Masaby och på många andra håll i landet bildade filialföreningar till en geografiskt sett så avlägsen förening som Malax ungdomsförening står att finna i ofärdsårens begränsningar på föreningsfriheten. I stadgarna för Malax ungdomsförening, antagna 1890, ingick i § 4 en möjlighet att bilda "filialafdelningar" på andra orter.

Genom att tillämpa § 4 kunde man kringgå överhetens försök att under ofärdsåren upphäva förenings- och yttrandefriheten. Följden blev att det under ofärdsåren strömmade in ansökningar om rätt att bilda filialföreningar till Malax ungdomsförening. Från Kyrkslätt var det inte bara Masaby som ansökte om att få bli filialförening till Malax, åtminstone Evitskogs ungdomsförening bildades också som en filialförening till Malax ungdomsförening. Malax ungdomsförening kan faktiskt stoltsera med en lista på över 60 filialföreningar, både på svenskt och finskt håll.

Något egentligt samarbete med Malax ungdomsförening förekom knappast. Det rörde sig om ett kryphål i paragraferna och kryphålet utnyttjades friskt runt om i landet (Malax Ungdomsförening 100 år 1888–1988 av Robert Mattlar & Nils Bonn, s. 25, 165–167 och Nyland 1.12.1936).

Ett eget hem åt föreningen

Uppgifter om föreningens första år förekommer endast sparsamt. Helt i början förefaller Herman Lindén ha varit föreningens ordförande, men redan 1904 trädde Karl Sommardahl till på posten. Läraren Karl Josef Sommardahl kom att sitta på ordförandeposten fram till år 1917 och det var på hans initiativ föreningen började arbeta för ett föreningshus.

Efter sex års gemensamma strävanden kunde man flytta in i eget hem. Den 3 december 1911 invigdes föreningshuset Ljusdala i Masaby. Invigningsfesten nådde över nyhetströskeln och i tidningspressen nämns det att man sjöng "Vår Gud är oss en väldig borg" och "Vårt land" under festen (Veckobladet 16.12.1911). Aina Ahlgren hade skrivit en dikt eller prolog enkom för invigningen av ungdomshemmet. Den första strofen lydde:

*Ungdomshemmet, vår strävans mål
bjuder i dag välkommen.
Sången ljuder, med klang av stål.
Ungdom samlas till samma mål,
hemmet i björkedungen.*

Dikten hade allt som allt fyra strofer och i de tre övriga ingår anspelningar både på fosterlandskärlek och på det dystra politiska läget i landet.

(Dikten finns i sin helhet i Ungdomsrörelsen i Svenska Nyland 1889–1939, Borgå 1942, s. 151.)

Föreningen sammanträdde en gång i månaden till månadmöten från oktober till maj. På mötesprogrammet hade man föredrag och diskussioner och den mera nöjsamma delen av programmet bestod av sång, deklamation, teater, musik, berättelser, folkdanser och lekar. Som inledning och avslutning på mötena sjöng man ofta en sång.

De första åren var verksamheten anspråkslös, men efter 1906 kom verksamheten igång på allvar. Föreningen lockade aktiva från Bobäck, Masaby och Jorvas och i början bildade dessa tre egna sektioner som i tur och ordning svarade för delar av programmet. I snabb takt grundade man en sångkör, ett hornkapell, en sportklubb och ett kommunalt bibliotek inom föreningen. Biblioteket kunde anlitas både av föreningsmedlemmar och av utomstående och lånesiffrorna för olika år visar på ett stort intresse för läsning bland byborna.

Fester och föreläsningar

Till de årligen återkommande evenemangen hörde firandet av Svenska dagen i november och Runebergsdagen i februari. Svenska dagen och Runebergsdagen firades alltid under högtidliga former. Programmet var strikt formellt och betonade starkt fosterländskheten och svenskheten. Festernas och soaréernas mål var ofta insamlandet av medel till föreningen eller till något särskilt ändamål.

Som ett led i folkupplysningsarbetet ingick föredragen. Föreningen bjöd in kända föredragshållare, ofta titulerade "magistrar", som talade om aktuella ämnen. Föredragen kunde också ha en mera informativ karaktär och t.ex. handla om historiska händelser. År 1915 hade man till exempel kallat in fru Constance Ullner som talade varmt för djurskyddet och argumenterade för att nöjesjakten skulle förbjudas (Hbl 16.8.1915).

Det mera seriösa programmet med föredrag och diskussioner lättades upp av berättelserna,

sångerna och de korta och roliga sketcherna. Som ett exempel på det sistnämnda kan man ta månadsmötet i oktober 1919 då det på månadsmötets program stod bl.a. en tablå och några skämtstycken som handlade om "ett sjungande singalesällskap och underdoktor, som botade en oformlig och jättelång dam, vilken till publikens förtjusning småningom genom medicinens inverkan antog mänskliga former" (Svenska Tidningen 29.10.1919).

Under hösten 1919 hade föreningen livlig verksamhet även inom andra områden. Föreningens medlemmar hade varit aktiva och framgångsrika i tävlingar i trädgårdsodling. Föreningen vann vandringspokalen för tredje gången och fick därmed behålla pokalen. Av medlemmarna vann fruarna Emmy Lönnberg, Lydia Boström och Elin Hemming personliga pris, silverskedar, för sina framgångar i trädgårdsodlingstävlingen (Svenska Tidningen 29.10.1919).

Uppgifterna om föreningens verksamhet fram till 1920-talet är rätt fragmentariska. De uppgifter som står att få i tidningsmaterialet från den här tiden har ofta karaktären av kortfattade mötesprotokoll och ger ingen egentlig inblick i hur medlemmarna upplevde verksamheten. Perspektivet blir den utomstående betraktarens, inte individens. Källäget förbättras något med tiden även om uppgifterna om föreningens verksamhet fortfarande måste hämtas ur tidningsnotiser. Agronom Henrik Warelius efterträdde Sommardahl år 1917 och var föreningens ordförande fram till 1920.

1920- och 1930-talen

På 1920- och 1930-talen stabiliserade sig föreningens verksamhet. Man tog väl hand om föreningshuset Ljusdala. Huset renoverades i mitten på 1920-talet och föreningen satsade på 150 nya stolar till salen och fina strålkastare till scenen. Ljusdala fick ett gårdskarlspar 1928 i Erik och Tyra Söderblom, som tog hand om bokningen av föreningslokalen och skötte om huset.

Verksamheten på Ljusdala var tidvis så intensiv att man måste pussla ihop ett schema för att få alla möten, fester och övriga evenemang att gå ihop. På 1920-talet var föreningen uppdelad i tre kretsar: Masaby-, Bobäck- och Jorvaskretsen. De olika kretsarna stod i tur och ordning för programmet och arrangerandet av månadsmöten. Under månadsmötena sjöng man ofta och mycket. För att få lite variation i repertoaren övergick man 1920 till "Brages sångbok". Tidigare hade man sjungit ur sångboken "Sjung" (Svenska Tidningen 27.3.1920).

Teatern gör sin entré

Sketcherna och de andra korta, komiska programinslagen fortsatte man med under hela 1920-talet. Steget över till helaftonspjäser var därför kanske inte så stort. I början av 1930-talet satsade man på teaterverksamheten och lyckades med detta över förväntan. Teater och Masaby ungdomsförening blev två oskiljaktiga begrepp och skulle bli det en lång tid framöver visade det sig senare.

Ungdomsföreningens teatersektion engagerade professionella skådespelare som regissörer för de pjäser man valde att sätta upp och detta visade sig vara ett lyckat grepp. Amatörskådespelarna skördade lagrar både på hemmascenen och ute i svenskbygden. Ibland åkte man ända till Österbotten på sina gästspelturnéer. Ljusdala besöktes också av andra teatergrupper. Sommaren 1926 inledde Svenska teaterföreningen sin sommarturné med gästspel på Ljusdala. Skådespelaren Ernst Ahlbom var enligt utsago fenomenal i rollen som professor Tygesen i Björnstjerne Björnsons lustspel "Geografi och kärlek" (Nyland 20.7.1926).

Föreningen fyllde 20 år

Föreningen firade sitt 20-årsjubileum i januari 1923. Av ungdomsföreningarna i Kyrkslätt är det endast föreningen i Evitskog som är äldre och den också bara med ett år. I en återblick över de första tjugo åren konstaterar man att verksamheten de första åren inriktades på att skapa ett eget hem åt föreningen, Ljusdala.

Ljusdala inhyste även högre folkskolan och småskolan på orten. Dessutom församlades Marthaföreningen, Skyddskåren, Lotta Svärd och diverse kommunala organ på Ljusdala. Ljusdala var ett riktigt allaktivitetshus på den här tiden.

Föreningen hade en idrotts-, en teater- och en sykrets och föreningen höll sig dessutom med en del av det kommunala biblioteket. Sångens fana hölls högt i föreningen och föreningens sångkör deltog aktivt i bland annat större sångfester runt om i Svenskfinland. Dessutom deltog man aktivt i trädgårdstävlingar ordnade av Nylands Svenska Ungdomsförbund.

Då föreningens 20-årsfest firades år 1923 var direktör Edvard Wilcken föreningens ordförande, fröken Karin Grümmer sekreterare och jordbrukare Gustav Jansson kassör (Nyland 3.1.1923).

Om hornkapellets verksamhet står inte mycket information att finna i tidningsmaterialet. Ett lite fylligare omnämnande av hornkapellet och dess verksamhet förekommer i en artikel från 1925. I februari 1925 hölls en minnesfest för forna musikanter på Ljusdala. Hornkapellet hade bildats år 1911 och spelat under ledning av Arthur Lindqvist. Hornkapellets verksamhet hade avtagit som en följd av att många av hornkapellets medlemmar hade flyttat från orten och nu i februari 1925 ville man samla de forna musikanterna till en minnesfest (Nyland 26.2.1925).

Den enda andra uppgiften om hornkapellet är från 1919 då hornkapellet ordnade en påskfest (Svenska Tidningen 25.4.1919).

En läsesal grundas på Ljusdala

Folkbildningsidealet avtog inte under 1920-talet. Det fick kanske bara något nya former. Läsningen som aktivitet understöddes fortfarande med hjälp av bl.a. biblioteksverksamheten. Men man kom också på något nytt. I december 1928 skriver tidningarna att man inom Masaby ungdomsförening kommit på den snillrika idén att grunda en läsesal på Ljusdala. Tidningsskribenten tycker idén är bra och att man även på annat håll borde ta efter MUF:s initiativ och grunda läsesalar. Till sitt månadsmöte hade föreningen kallat in magister C.R. Gardberg som höll föredrag om hur läsesalar bör inrättas och vilken typ av litteratur som borde förekomma och vilken typ som inte hörde hemma i läsesalar (Nyland 1.12.1928).

Föredragen fortsatte locka publik under början av 1930-talet. I mars 1930 fick man besök av magister Fågelholm som föreläste om "planetsystemets uppkomst och hur man har tänkt sig att medelst raketer uppnå de närmast belägna himlakropparna" (Nyland 27.3.1930).

Utöver det lärda och mycket uppskattade astronomiska föredraget uttalades på månadsmötet en mera jordnära önskan om att föreningens manliga medlemmar skulle skaffa sig byggedräkter.

Gästspel i Helsingfors

År 1931 körde teaterverksamheten i gång på allvar. I april 1931 spelade de teaterintresserade medlemmarna lustspelet "Hytt N:o 13". Pjäsen var skriven och regisserad av Kurt Tötterman. Publiken var stormförtjust och pjäsen fick ett strålände mottagande (Nyland 18.4.1931). "Hytt N:o 13" kom att bli den första i en lång rad av framgångsrika teateruppsättningar.

År 1932 satsade ungdomsföreningens teatertrupp på en allvarlig pjäs. Man uppförde "Hårda sinnen", ett folkskådespel i fyra akter av Frans Hedberg. Arton teateramatörer medverkade i pjäsen som handlade om bortauktioneringen av två stackare, Blind-Stina och den sinnesförvirrade sjömannen Blom. Den allvarsamma pjäsen regisserades av Franz Ryding (Nyland 25.2.1932).

Masaby ungdomsförening gästspelade med pjäsen i Helsingfors. Den kräsna huvudstadspublikens omdöme var mycket smickrande och teateramatörernas insats för att göra stadsborna bekanta med landsbygdens föreningsverksamhet uppskattades (Nyland 31.3.1932).

År 1933 valdes Åke Sundqvist till MUF-ordförande. Han efterträdde Holger Korkman som motsatt sig återval (Nyland 26.1.1933).

Teatersektionen vid Masaby ungdomsförening visade upp sitt kunnande igen i februari 1933. Scenen hade nyligen försetts med nya strålkastare och på programmet stod denna gång det muntra lustspelet "Stina Stursk" (titelrollen spelad av fröken Backman). I andra akten infann sig friaren Matts Munter (herr Packalén) hos den arginta Stina Stursk medförande två levande höns. Publiken älskade pjäsen och skrattsalvorna följde tätt på varandra. För regi stod än en gång den begåvade Franz Ryding (Nyland 18.2.1933 och 9.3.1933).

Bobäckbornas egen pjäs

Hösten 1933 lyckades man engagera skådespelaren Waldemar Wohlström från Svenska Teatern som regissör för det "genompigga folklustspelet Bröderna Östermans huskors" (Nyland 28.9.1933). Berättelsen är känd för de flesta Bobäckbor men kan återges i korthet för säkerhets skull. Pjäsen handlar om tre bröder Österman som anställer en jungfru Anna för att sköta hushållet. Anna tar snabbt tyglarna i sina händer och börjar styra och ställa i brödernas hushåll. På hösten 1933 spelades de tre bröderna av Åke Sundqvist, Torsten Sandström och Erik Wikström. Fröken Gerda Backman spelade den ampra hushållerskan Anna (Västra Nyland 12.12.1933).

Senare har pjäsen "Bröderna Östermans huskors" blivit något av Bobäckbornas egen pjäs. En bejublad nyuppsättning med Gretel Hemnell i huvudrollen gjordes 1978.

Pjäsen "Bröderna Östermans huskors" blev en veritabel succé. MUF-amatörerna spelade pjäsen ännu på våren 1934. Under våren och vintern reste de duktiga amatörskådespelarna runt i bygden och visade pjäsen på ungdomsföreningslokaler. För framgången tackade man både de duktiga skådespelarna och regissören Waldemar Wohlström.

I maj 1934 spelade man pjäsen på Ljungheda till förmån för tuberkulosarbetet i socknen och en annan gång till förmån för den lokala idrottsklubben MIK. Som tack för välgjort arbete bjöds teatersektionens medlemmar på en tvådagars resa till Porkala skärgård (Nyland 10.4.1934 och Nyland 11.6.1934).

Ännu i maj 1934 satte MUF upp en ny pjäs, "Per Olsson och hans käring". Det blev inte en succé jämförbar med den man haft med "Bröderna Östermans huskors" (Nyland 15.5.1934).

Under hösten 1934 hade teatersektionen hunnit öva in en ny pjäs: "Halta Lena och Vindögda Per" – än en gång under den kunniga skådespelaren Waldemar Wohlströms ledning (Nyland 13.12.1934). Pjäsen gjorde succé. Dagny Åberg (gift Weman) spelade Halta Lena och Hans Korkman Vindögda Per (Nyland 3.1.1935). Så här berättar Dagny om sin teaterhobby nästan 70 år senare:

"Åke Sundqvist ledde teatersektionen inom ungdomsföreningen. Han började med de stora teaterstyckena som räckte tre timmar. Åke skaffade regissörer från Svenska teatern i Helsingfors t.ex. Waldemar Wohlström. Vi for på långa turnéer ända till Oravais i Österbotten. Jag spelade flera huvudroller, t.ex. i "Halta Lena och Vindögda Per". Vi for också till Karis brandkårshus och spelade också på Ljungheda i Kyrklätt. Det här skedde åren 1932, -33 och -34."

Språkpolitik och svenskhetsivrare

I mars 1936 hölls ett svenskhetsmöte på Ljusdala där ett tal skrivet av den österbottniska riksdagsmannen Albin Wickman säkert höjde blodtrycket hos åhörarna. Föredraget lästes upp av redaktör A. Grönberg, då riksdagsmannen på grund av sjukdom inte själv kunde närvara. Talet handlade om den svenska ungdomens existensmöjligheter som svensktalande och "svensktkännande" medborgare. "Det är ingen hemlighet, att ett finskt namn är en merit när man söker statstjänst. Läget är allvarligt för vår studerande svenska ungdom", slog talaren fast (Nyland 17.3.1936 och Västra Nyland 19.3.1936).

Språkpolitiken debatterades flitigt och inte ens Ljusdala-besökarna kunde undgå de skräckscenarion som målades upp av svenskhetsivrarna i landet. Undergångsstämningen bland den svensktalande minoriteten i landet var påfallande, samtidigt som man manade till kamp "för dina fäders land – Finland!" (Västra Nyland 19.3.1936).

Även om mitten av 1930-talet överskuggades till stora delar av den hätska språkpolitiken, fanns det också ljusa och mera problemfria stunder. I maj 1936 gav Masaby sångarbröder sin första helaftonskonsert. Som dirigent fungerade folkskolläraren Åke Sundqvist. Sångarbröderna ville återuppväcka den gamla kvartettsångartraditionen i bygden och såg den kvartett som i början av seklet sjungit under Henrik "Vargen" Warelus ledning, bestående av Algot Jansson, Alarik Boström och bröderna Emil och Arvid Sundqvist, som sina föregångare. Programmet under den första konserten bestod till stor del av den gamla kyrklättkvartettens bravurnummer (Västra Nyland 3.5.1936).

Nya intressen hos ungdomen

Mot slutet av 1930-talet avtog intresset för ungdomsföreningens verksamhet något. Föreläsningarna

lockade inte folk på samma sätt som tidigare och i mars 1937 var det inte många som kom till Ljusdala för att höra föredraget om "de nordafrikanska sjörovarstaterna Tunisien, Algeriet och Marocko". Inte heller föredraget om "våra grannplaneters eventuella beboelighet" lockade åhörare till platsen (Nyland 2.3.1937).

Även om föredragskvällarna inte var så populära, strömmade folket till då det bjöds på dans och musik. Sommarfesterna med glada visor, hornorkester och lotteri lockade fortfarande upp till 500 deltagare (Nyland 8.7.1937). Kanske de faktaspäckade föredragen kändes torra och tråkiga i dessa tider då de flesta behövde få lätta upp den tunga vardagen med "muntration".

Hur som helst fanns det intresse för något mera konkret och praktiskt: en frivillig brandkår. Sommaren 1937 samlas en grupp entusiaster med handlanden Artur Backman och järnvägstjänstemannen Ole Jäderholm i spetsen för att grunda en frivillig brandkår för Masaby med omnejd (Nyland 18.7.1937). Ole Jäderholm valdes till Masaby F.B.K:s första kårchef (Västra Nyland 26.8.1937).

Ungdomarna i Masaby och Bobäck bjöds dessutom på en annan typ av underhållning. Föreningarna i Bobäck och Masaby hade fått en svår konkurrent på nöjesfronten. Suomi Filmi förevisade nämligen ljudfilmer på Ljusdala varannan lördag (Västra Nyland 5.10.1937).

De orosmoln som skymtade på den europeiska himlen kände man av också i Bobäck och Masaby med omnejd. Lotta Svärd- och Skyddskårsverksamheten fick en allt mera utbredd plats och upptog allt mera tid i människors liv. Den mera traditionella ungdomsföreningsverksamheten kände säkert av detta i form av minskad aktivitet bland medlemmarna.

Men visst kunde man roa sig också i dessa allvarsamma och sammanbitna tider. När Vasa teater kom på besök till Ljusdala och uppförde sin operett "En smula kärlek" brakade skratten lös. I huvudrollerna sågs Margareta af Gennäs-Ara, förste älskaren Bertel Strandén och den förträffligt agerande Henake Schubak (Nyland 20.5.1939).

1940- och 1950-talen

Under krigsåren låg Masaby ungdomsförenings verksamhet mer eller mindre nere. På hösten 1940 beslöt man att föreningsverksamheten gott kunde vila ett tag framöver. Föreningshuset Ljusdala var upptaget för andra ändamål och alla hade så mycket annat att tänka på att det varken fanns tid eller lust att engagera sig själv och andra i föreningens verksamhet (Västra Nyland 1.10.1940).

Men redan i januari 1941 var man redo att väcka föreningen till liv igen. Styrelsen som nu bestod av Hans Korkman, Svanhild Sahrberg (Snell), Hjördis Malmberg, Thyra och Erik Söderblom, Hilding Frostell, Holger Sandström och Verner Boström, inledde verksamheten genom att ordna en liten och enkel fest på Runebergsdagen. Scenen kunde man visserligen inte använda då Skyddskåren använde den som förrådsutrymme (Nyland 28.1.1941).

Ungdomsföreningen hedrade också minnet av händelserna under krigsvintern 1939–1940 genom att ordna vad man kallade en påminnelseafton. Programmet var högstämt och allvarstygnt med bl.a. uppläsning av Mannerheims dagorder av den 30 november 1939 och som avslutning sjöngs som sig bör "Vårt land" (Västra Nyland 18.3.1941).

Evakueringen splittrar föreningen

Som en följd av de fortsatta krigshändelserna och med tanke på att bl.a. föreningens ordförande Hans Korkman blev inkallad till militärtjänst uppstod viss allmän oreda inom föreningen. I början av år 1944 omorganiserades föreningen så att de tidigare tre kretsarna nu blev två: Bobäck-Jorvas och Masaby-Sundsberg. Avsikten var att på nytt köra igång föreningens verksamhet, men det var så mycket annat som kom emellan (Nyland 1.2.1944).

Beskedet om evakueringen kom den 19 september 1944. Nio dagar senare skulle Porkkalaområdet vara tömt. Gränsen kom att gå mitt igenom det område där de aktiva inom Masaby ungdomsförening bodde. I december 1944 tröstar man sig med att en del av området finns kvar, Bobäck och trakten där omkring. Dessutom hade många av föreningens evakuerade medlemmar slagit sig ner i västra Esbo.

Föreningens tyngdpunktsområde hade förskjutits österut, mot Esbohället. Julfesten firades tillsammans med Esbo västra ungdomsförening på Walhalla och föreningens ordförande var nu trädgårdsmästare Gunnar Åberg. Man skulle dessutom få hjälp med omorganiseringen av förbundsinstruktör Rainer Holmberg.

Föreningen för Svenskhetens bevarande i utlandet hade donerat medel för den fortsatta verksamheten. För en nutida läsare ter sig den stämning tidningsartiklarna förmedlar påfallande problemfri med tanke på vilka omvälvande händelser bygden och byborna varit med om under hösten 1944 (Nyland 12.12.1944).

I ett upprop till alla Bobäck- och Masabybor värdade ordförande för Masaby ungdomsförening i december 1947 att ungdomsföreningens verksamhet nu äntligen skulle komma igång på nytt. Läget hade väl i det närmaste varit kaotiskt och föreningen hade också blivit tvungen att evakuera: hemmet Ljusdala hade blivit på den andra sidan gränsen.

Ungdomsföreningen hade enligt tidningarna nu äntligen fått ersättning för den förlorade egendomen och hade därför först nu realistiska möjligheter att köra igång verksamheten på nytt. Ett nytt hem skulle byggas så fort läget medgav det (Nyland 13.12.1947).

Ett nytt föreningshus planeras

Förlusten av Ljusdala och det faktum att en stor del av föreningens medlemmar hade spritts för vinden hade varit svåra motgångar för föreningen, men nu i december 1947 trodde man äntligen på en ljusare framtid för MUF. Av staten hade föreningen fått 911 000 mark i ersättning för den förlorade egendomen.

Föreningen hade nu ny vind i seglen och eftersom ordförande Gunnar Åberg hade undanbett sig återval, valdes förbundsinstruktör Rainer Holmberg till föreningens ordförande. Övriga medlemmar i styrelsen var Gunnar Åberg, Birgit Åberg, Inger Frostell, Rolf Lindholm, Ella, Karl, Börje och Helmer Långström. Den nya styrelsens viktigaste uppgift blev nu att skaffa föreningen en ny byggnadstomt och ett nytt hem. Månadsmötena skulle tills vidare hållas på Walhalla i Köklax. I tidningarna kommenterade man att den nya styrelsen var av "det ungdomligaste slaget", men att detta inte skulle vara något hinder för den uppblomstrande verksamheten, tvärtom! (Nyland 16.12.1947).

Snart kom det febrila arbetet med den nya tomten igång. Den tomt man tänkt sig låg strax på andra sidan om den s.k. Svinvallsbacken. Man räknade med att kunna samarbeta med kommunen och t.o.m. få skolstyrelsens förord till byggnadstillståndet. Kommunen skulle till en början få disponera över föreningshuset som skolbyggnad. För tillfället arbetade skolan nämligen i en lokal som inte alls lämpade sig för ändamålet.

Man tänkte sig att tomten skulle vara så stor att man någon gång i framtiden kunde dela den i två delar, där en ny skolbyggnad skulle byggas på den ena delen och att föreningen skulle få den andra delen helt till sin disposition. Både föreningen och kommunen skulle kunna dra fördel av en sådan lösning (Hbl 4.2.1948).

Av fru Karin Ehrnrooth på Tyris gård fick ungdomsföreningen köpa ett område på 4000 kvadratmeter. Tomten var en vacker talldunge med högt och soligt läge (Västra Nyland 22.2.1948).

Föreningen bildade en byggnadskommitté bestående av byggmästare Sven Oskar Pihlström, trädgårdsmästare Anian Lindgren, jordbrukare Gunnar Åberg och herrarna Karl och Sven Långström. Planer på att igen köra igång amatörteaterverksamheten smiddes också under våren och hösten 1948 (Västra Nyland 13.3.1948).

I väntan på byggnadstillståndet sysselsatte sig föreningens medlemmar med att fälla träd på tomten och städa upp området. Ritningarna till det nya föreningshuset gjordes av Pihlström och innefattade en festsal på 140 kvadratmeter.

Utöver festsalen skulle det finnas en rymlig scen, två påklädningsrum, kök, serveringsrum, tambur, garderob och kanslirum. I den övre våningen planerade man ett klubbbrum och en vaktmästarbostad (Västra Nyland 8.5.1948).

Lokalbristen präglade verksamheten

Under slutet av 1940-talet var Masaby ungdomsförening evakuerad till Esbo västra ungdomsförenings lokal Walhalla. Verksamheten var trots detta livaktig, och i en intervju för tidningen Västra Nyland den 25.11.1948 berättar föreningens sekreterare Rolf Lindholm om föreningens verksamhet.

“Om själva verksamheten kan man säga att vi hållit regelbundna månadsmöten, spelat teater och sysslat lite med folkdans och gammaldans, att under hösten en studiecirkel i mötesteknik varit i verksamhet och att en bridgeklubb varit i vardande.”

Föreningshusfrågan var naturligtvis brinnande aktuell. Att föreningen skulle församlas till månadsmöten och samkväm på Walhalla var ingen hållbar lösning i längden och febril verksamhet pågick för att lösa frågan. “Hellre litet än intet” var den devis man 1949 jobbade enligt och byggmästare Pihlströms ritningar för det nya Ljusdala förminskades något för att få ner byggnadskostnaderna (Västra Nyland 21.5.1949). I början av sommaren var man redo att slå fast tidtabellen för nybygget. Redan samma sommar skulle grunden och sockeln färdigställas med gemensamma krafter på talko (Nya Nyland 4.6.1949).

Lokalbristen drabbade inte bara ungdomsföreningen. Också marthorna, idrottarna och medlemmarna i arbetarföreningen kände av förlusten av föreningslokalen. Marthakretsen hade fördelen att kunna samlas hemma hos någon av marthorna. Ofta stod fru Karin Ehrnrooth på Tyris värdinna i egenskap av kretsens ordförande.

Ungdomsföreningens medlemmar samlades ibland på Walhalla, ibland på Finns för sina möten. Som övningslokal för ungdomsföreningens nybildade sångkör fungerade skolan. Västra Nyland 31.3.1950 meddelar att fru Yvonne Lindberg-Salonen skulle leda kören.

Byggnadsarbetena kommer igång

För att skynda på byggarbetet bildades fyra arbetsgång som en gång i veckan skulle samlas för att jobba med föreningshusbygget. Olof Sandström, Henrik Österberg, Karl och Jarl Långström basade för varsitt arbetslag. För att sporra lagen beslöt man dela ut pokaler till dem som jobbat flest timmar (Västra Nyland 25.4.1950).

Rainer Holmberg som sedan föreningen upptog sin verksamhet efter kriget lett verksamheten i egenskap av ordförande avgick i slutet av 1950. Till ny MUF-ordförande valdes agrolog Gösta Söderström. Under våren 1951 kom arbetet med föreningshuset igång på allvar.

Ungdomsföreningen hade träffat ett avtal med Masaby svenska arbetarförening, som beviljade byggnadskredit åt föreningen sålunda, att räntemedlen skulle kvitteras med att arbetarföreningen fick använda lokalen. Sågningen av virket och grävningsarbetena på tomten skulle slutföras under våren 1951 och därefter skulle sockeln gjutas (Västra Nyland 2.3.1951). Stocken sågades på Westerkulla gårds såg dit den transporterats på talko (Västra Nyland 30.3.1951).

Sommaren och hösten 1951 satsade föreningen alla sina krafter på bygget. Man hoppades kunna komma under tak redan i början av vintern. Av Samfundets Finland-Sovjetunionen Bobäckavdelning hade man köpt en buffépaviljong som man tänkte flytta till tomten så att man kunde ha månadsmötena i denna medan huset byggdes (Västra Nyland 23.4.1951). Julfesten 1951 kunde man i alla fall redan fira i det ännu något halvfärdiga nya Ljusdala (Västra Nyland 21.12.1951).

Under våren tog föreningen ett inteckningslån på en miljon mark för att kunna fullfölja bygget. Den första etappen i bygget hade kostat 2,1 miljoner mark och föreningen var praktiskt taget skuldfri, fransett det lån på 400 000 mark som Masaby svenska arbetarförening beviljat ungdomsföreningen räntefritt och utan möjlighet till uppsägning (Västra Nyland 22.1.1952).

Samma tidning nämner som en kuriositet att man i det nya föreningshuset beslutat inreda en finka, ett litet “vilorum”, för trötta festbesökare. Den andra etappen av Ljusdalabygget omfattande kök, serveringsrum och vaktmästarbostad slutfördes sommaren och hösten 1952 (Västra Nyland 4.7.1952).

Teaterverksamheten blomstrar igen

I början av år 1953 valdes läraren Åke Sundqvist till ny ordförande. Han efterträdde Gösta

Söderström (Västra Nyland 21.1.1953).

Livlig byggverksamhet pågick under de första åren av 1950-talet i Bobäck. Man byggde inte bara ett nytt Ljusdala, utan samtidigt anlades den nya idrottsplanen och den nya folkskolan började byggas. Tillsammans bildade de en triangel, som av pressen förutsågs bli "ett paradiset för Bobäckungdomen" (Västra Nyland 18.4.1952). Triangeln kallades även "ett kulturcentrum, vars motsvarighet man skall ha svårt att leta fram i den nyländska landsbygden" (Västra Nyland 14.1.1954).

Amatörteaterverksamheten fick ett uppsving i början av 1950-talet. Man hade stolta traditioner att falla tillbaka på. Den här gången engagerade man Paul Budsko som regissör. Konceptet var det samma som i början av 1930-talet. Man kallade in en proffsregissör från den stora scenen i huvudstaden. Den här gången föll pjäsvallet på "Mormor", en helaftonspjäsa av Alice Nilsson (Västra Nyland 7.2.1953).

Pjäsen fick strålande recensioner. Bland andra fick Pipsan Hoffman beröm för sin rollprestation. "Pipsan Hoffman som den unga cigarrettflickan Gullan Bruno var en frigjord representant för vår frisinnade ungdom som med sin ungdomliga charm lade både mormor och män av alla åldrar för sina fötter. Lediga rörelser och god språkbehandling är vad Pipsan Hoffman kan anteckna på amatörskådespelarens pluskonto."

Andra som utmärkte sig i sina roller var Karl Långström, Anita Grönberg, Eva Strömberg, Per-Erik Forsström, Märta Strömberg, Rea Långström, Pelle Johansson, Erik Backman och Solveig Hoffman (Västra Nyland 31.3.1953). Även den här gången gav teateramatörerna sig ut på turné och man gästspelade med "Mormor" åtminstone på Furuhed, i Gammelgård och senare på hösten på Valhalla i Barösund (Västra Nyland 21.4.1953, 12.5.1953 och 6.9.1953).

Teaterpjäsen gav ett välkommet tillskott i kassan och med hjälp av biljettintäkterna kunde man betala av en stor del av skulderna föreningen hade efter nybygget (Västra Nyland 12.5.1953).

Redan i slutet av 1954 körde repetitionerna för nästa pjäs i gång. Paul Budsko, som karakteriserades som en bra men mycket krävande regissör, anlätades igen. Pjäsen var en fransk fars i tre akter, "Bichon", skriven av Jan de Lèdsaz (Västra Nyland 11.11.1954). Budskos teaterrepetitioner sträckte sig ofta in på småtimmarna. Man hade satsat på dekoren inför Bichonpremiären. Tidningarna berättar att man bl.a. köpt franska stilmöbler på Stockmann (Västra Nyland 11.5.1955).

Övningarna som varat in på småtimmarna gav utdelning. "Bichon" blev en succé och teateramatörerna drog fulla hus, både på hemmascenen som ute i bygderna. Per Johansson, Gunvor Liljeström och tre syskon Grönberg utmärkte sig i sina roller, liksom Erik Nyman.

Turnén sträckte sig till åtminstone Övidsborg, Valhalla i Köklax och Kilo-Gröndals skola (Västra Nyland 11.5, 17.5, 25.5 och 29.5.1955).

Masaby Ljusdala återfås

Masaby ungdomsförening skilde sig på ett positivt sätt från andra föreningar under samma tid. Medan andra föreningar klagade på tomma bänkrader, drog Masaby ungdomsförening regelbundet fulla hus på alla sina evenemang. Då det hände något på Ljusdala kunde arrangörerna räkna med att minst 150 personer dök upp, d.v.s. Ljusdala fylldes till bristningsgränsen.

Vid julfesten 1954, då Hjördis Nyman stod Lucia, befarade man att kaffet inte skulle räcka till, då ivriga julfestfirare fyllde både festsalen och tamburen (Västra Nyland 20.12.1954).

I slutet av januari 1956 hände det som ingen hade kunnat räkna med. Porkalaområdet återbördades och med det Masaby ungdomsförenings föreningshus, gamla Ljusdala. I och med denna historiska händelse trädde föreningen in i en ny era, en period som skulle visa sig vara både tung och arbetskrävande.

Nya Ljusdala hade byggts bara några år tidigare, då ingen hade kunnat räkna med att man skulle få återse sitt forna hem, gamla Ljusdala. Nu befann sig föreningen i en ovanlig och ekonomiskt påfrestande situation. Man hade två föreningshus, som både skulle underhållas och det ena dessutom renoveras efter den ryska tidens nedslitning.

Förstörelsen var dock måttlig. Visserligen hade de väggfasta bänkarna, oljepannan och

elementen förts bort och köket förstörats på tamburens bekostnad, men i det stora hela gick huset fortfarande att känna igen. Ljusdala hade under parentesen antagligen fungerat som bespisningslokal och därför försetts med två jättestora soppgrytor i köket. Vattenavloppet var av det enklaste slaget – ett hål i golvet. (Svenskbygden maj 1956, Västra Nyland 1.2.1956)

Föreningen hade fortfarande skuld för bygget av nya Ljusdala samtidigt som renoveringen av gamla Ljusdala tärde på föreningens kassa. Frågan om vad man skulle göra med de två "Ljusdalorna" var brännande aktuell och dessutom känslig (Västra Nyland 16.5.1957).

Man funderade mycket på vilket Ljusdala som skulle bli stödjepunkt för föreningens verksamhet. Vid årsmötet i början av år 1958 valdes Rurik Fagerström till Gösta Söderströms efterträdare på ordförandeposten (Västra Nyland 5.2.1958). Nästa år valdes Gösta Söderström igen till ordförande (Västra Nyland 20.1.1959). Den från tidigare föreningsaktiva Gretel Hennell invaldes både i ungdomsföreningens och i Bobäckmarthornas styrelse (Västra Nyland 20.1.1959 och 23.1.1959).

Under våren 1959 fick Bobäckborna njuta av ett förtjusande skådespel. Den här gången rörde det sig om en enaktare, inte en helaftonspjä. Det var Walentin Chorells "Dockhandlaren och den sköna Lili". I rollen som Lili sågs Märta Lindfors och Karl Långström spelade dockhandlaren. Pjäsen hade regisserats av Ulla-Britt Boström (Västra Nyland 1.4.1959).

Nästa år satte man i Ulla-Britt Boströms regi upp en gammal klassiker. "Hytt n:r 13", som också spelades på 1930-talet i Bobäck, blev en ny kassapjä för MUF igen våren 1960 (Västra Nyland 21.4.1960).

1960- och 1970-talen

Ordförandebytena följde tätt på varandra. Redan 1960 tvingades Gösta Söderström stiga åt sidan då hans många kommunala uppdrag tog allt mera av hans tid i anspråk. Ny ordförande för MUF blev Karl Långström som varit MUF-aktiv redan länge, både inom byggnads- och teaterverksamheten.

Vad göra med två hus?

Ljusdalafrågan var fortfarande aktuell och saknade lösning. Frågan diskuterades på årsmötet men bordlades. Frågan om vilketdera av husen som skulle säljas var svårlöslig då både känslor, traditioner och krassa ekonomiska realiteter blandades in i sammanhanget. Våren 1961 trodde tidningarna att det var det nya Ljusdala som skulle säljas om någon spekulant var villig att betala det pris tomten och fastigheten var värd (Västra Nyland 14.2.1961).

År 1963 var det Ljusdala i Masaby föreningen ville hyra ut. Vid årsmötet fick styrelsen i uppdrag att försöka få gamla Ljusdala uthyrt till lager, barnkoloni eller dylikt (Västra Nyland 19.2. 1963). Som ett exempel på hur tudelad situationen var fick styrelsen bara en månad senare, i mars 1963, i uppdrag att undersöka möjligheten att sälja Ljusdala i Bobäck.

Underhållskostnaderna för två föreningshus var för stora för föreningen. En sak var säker – något måste göras! Men vad? Det fanns saker som talade både för och emot de båda alternativen. Tidningarna sammanfattar problematiken: "Det gamla Ljusdala har en viss tradition och tomten är dessutom mera lämpad när det är fråga om sommarevenemang. Det nya Ljusdala i Bobäck ligger däremot mera i mitten av det nuvarande medlemsunderlaget och verksamhetsområdet" (Västra Nyland 17.3. 1963).

Motorsektionen ny verksamhetsform

Husfrågan till trots övade man teater. Hösten 1963 engagerade man skådespelaren Kaarlo Juurela som regissör och pjäsvalet föll på "Baby", en helaftonspjä (Västra Nyland 21.9.1963).

Leif Westerholm valdes till ny ordförande på årsmötet i januari 1964. Han efterträdde Erik Nyman. Husfrågan saknade ännu en definitiv lösning, men på grund av att föreningen fortfarande hade två hus som båda behövde skötas valde man en disponent 1964. Valet föll på Nils Åberg (Västra Nyland 20.1.1964).

Redan nästa år skedde byte igen på ordförandeposten. Ingenjör Börje Koskinen tog nu hand om ordförandeklubban (Västra Nyland 12.1.1965).

Motorsektionen kom med som en ny verksamhetsform under våren 1965. Börje Koskinen, Lasse Rähä och Staffan Söderström hörde till de aktiva inom den nybildade sektionen (Västra Nyland 17.2.1965). Ännu samma vår fattade styrelsen ett beslut om att man skulle försöka sälja det ena Ljusdala. Det var Ljusdala i Bobäck man den här gången tänkte sälja (Västra Nyland 9.4.1965).

Lärarparet Asta och Holger Eriksson hade engagerat sig i ungdomsföreningens verksamhet. Asta Eriksson ledde sångkören och Holger Eriksson skötte ungdomsaktiviteterna och instuderade korta pjäser tillsammans med ungdomarna i bygden. Som lärare i byn hade de naturligt en central position i barnens och ungdomarnas liv.

Motorverksamheten kom bra i gång i mitten av 1960-talet. Motorsektionen ordnade kurser i kartläsning och isbanelopp på Vitträsk. Dessutom ordnade man en tävling i trafikundervisningssyfte för mopedister och cyklister. Onsdagsklubbens verksamhet leddes av Valborg Ström och Leif Westerholm (Västra Nyland 14.10.1965).

Bordtennis och danskurser stod också på programmet. Som danslärare hade man lyckats engagera ingen mindre än Åke Blomqvist (Västra Nyland 19.10.1965).

Dalande aktivitet

I slutet av 1960-talet valdes Börje Liljeberg till ny ordförande för MUF. Han efterträdde Börje Koskinen. Under Koskinens tid hade motorsporten och UFAK-isbaneloppen haft en framträdande position i föreningens verksamhet. Bjarne Pihlström ledde onsdagsklubben och Stig Jäderholm idrottssektionen inom ungdomsföreningen.

Husfrågan var fortfarande aktuell. Ljusdala i Masaby användes egentligen av föreningen bara en gång om året – den traditionella sommarfesten ordnades på Masaby Ljusdala. De ofta rätt stora föreningshusen var en ekonomisk börda för ungdomsföreningarna. MUF drogs med två sådana och dubbel ekonomisk börda (Västra Nyland 14.4.1967).

Under de sista åren av 1960-talet fick föreningen allt mer en prägel av en Bobäckförening. Masabyborna blev allt mer sällan skådade bland de föreningsaktiva och tyngdpunkten försköts allt mer mot Bobäckhället. Dalande aktivitet drabbade föreningen under de sista åren av 1960-talet. En bidragande orsak till den minskade aktiviteten var troligen den svåra situationen föreningen befann sig i med sina två i snabb takt förfallande föreningshus.

Det var inget nöje att sitta med i styrelsen och fatta de svåra besluten under den här tiden. Ordförande Börje Liljeberg betecknade situationen som "hopplös och nedbrytande" i en tidningsintervju 1968 (Västra Nyland 7.3.1968).

Under våren lämnade Masaby svenska arbetarförening och Kyrksläpps socialdemokratiska förening ett gemensamt anbud på Masaby Ljusdala på 60 000 mark. Ungdomsföreningens styrelse kunde emellertid inte anta detta anbud då det var så lågt, redan med tanke på värdet av den tomt Masaby Ljusdala stod på.

På hösten 1968 kom försäljningsfrågan in i en ny fas då det visade sig att ungdomsnämnden förordade kommunal inlösen av nya Ljusdala i Bobäck. Man ansåg att detta kunde möta de ökade kraven på fritidssysselsättning, arbisverksamhet, ungdomsnämndens kursverksamhet, utrymmen för barnträdgården o.s.v. (Västra Nyland 13.10.1968).

Under år 1969 låg föreningens verksamhet mer eller mindre helt nere. I en polemisk artikel framkastades förslaget att föreningen helt skulle läggas ner då det inte var någon idé att hänga med i föreningsregistret med fyra-fem medlemmar. En grupp ungdomar reagerade emellertid på hotet om nedläggning och uttalade sin önskan om att föreningens verksamhet skulle fortsätta (Västra Nyland 24 och 27.3.1970).

Gretel Hemnell tog ett stadigt grepp om ordförandeklubban från och med årsmötet i mars 1970. Bingospelet hade nu kommit med som en ny verksamhetsform och ungdomsföreningen spelade bingo tillsammans med brandkåren.

En lösning på husproblemet

År 1971 blev föreningen äntligen av med sitt husproblem. Kommunen löste in Masaby Ljusdala och MUF kunde koncentrera både sina krafter och sina ekonomiska resurser på att grundförbättra och

modernisera Ljusdala i Bobäck. Den kommunala byggmästaren Hans Lehtinen planerade och övervakade de omfattande ombyggnadsarbetena. Ljusdala fick nu bland annat sminklojer under scenen och sanitära utrymmen med bastu, tvättrum, dusch och omklädningsrum i bottenvåningen. Köket hade moderniserats och fått elspis och rinnande varmt och kallt vatten (Västra Nyland 25.5.1972).

Återinvigningsfesten firades i september 1972 och bland supégästerna fanns föreningens hedersordförande Rainer Holmberg. Bland de aktiviteter som försiggick på det nyrenoverade Ljusdala kan man nämna barnträdgården, damgymnastiken och bingospelet som spelades alla söndagar (Västra Nyland 19.9.1972).

Vid sidan av bingospelet på söndagar höll man spelkvällar för ungdomarna på torsdagskvällarna under ledning av Börje Liljeberg och Rolf Ginman. En helt ny aktivitet presenterades av fem musikintresserade ungdomar. På årsmötet i mars 1973 uppträdde Kim Ekström på sologitarr, Tom Andersson på bas, Tom Wollsten på gitarr, samt Stefan Åberg på elorgel och Ulf Andersson på trummor (Västra Nyland 13.3.1973).

Mötesplats för familjerna

Ungdomsföreningen inriktade mycket av sin verksamhet på barn och unga under mitten av 1970-talet. Det fanns en lekpark för barn i åldern 1–4 år under ledning av Ulla Lönnqvist, en barnklubb för barn i åldern 7–12 år under ledning av elever från Finns folkhögskola och en tonårsklubb med disco på programmet. Utöver detta ordnade man med fysisk fostran både för damer och herrar och jazzbalett för flickor.

Också bingokvällarna fortsatte som förut. Med tanke på den svacka föreningen hade befunnit sig i vid övergången från 1960- till 1970-talet, kan man inte annat än imponeras av den aktivitet föreningen uppvisar i mitten av 1970-talet (Västra Nyland 3.3.1976). Föreningen hade fått ett formidabelt uppsving och Ljusdala var i flitigt bruk nästan alla dagar. Ljusdala var nu en mötesplats för familjerna – barnen trivdes där, liksom de vuxna (Västra Nyland 2.4.1976).

Snart kom teaterverksamheten i gång igen. År 1977 spelade man "En får inte vara dum" som övats in delvis i Mbi-regi (Västra Nyland 5.3.1977).

"Bröderna Östermans huskors" blev en stor succé år 1978 med Gretel Hemnell i rollen som huskorset Anna. Bröderna spelades denna gång av Börje Lindfors, Börje Liljeberg och Karl Långström. Ulla-Britt Boström stod för regin och Gretel Hemnells rollprestation kan karakteriseras som legendarisk.

Föreningens 75-årsjubileum firades i november 1978 och festligheterna förgylldes av bland annat en jubileumskör som uppträdde under Asta Erikssons ledning. Humpsvakarna underhöll festpubliken med musik och spex och Sofie Henriksén och Kristian Lindfors uppträdde med piano-respektive klarinettspel (Västra Nyland 28.11.1978).

Teatertraditionen, som upplivats lämpligt till föreningens 75-årsjubileum, fick en värdig fortsättning följande år. År 1979 spelade amatörerna Gustaf von Numers pjäs "Pastor Jussilainen". Titelrollen innehades av Karl Långström som tillsammans med Lindgrenskan, Gretel Hemnell, höll publiken varm och lockade fram skratten. Märta Lindfors som svärmodern och Ulla Lönnqvist som den nervösa pigan rosades för sina rollinsatser av pressen (Hbl 9.4.1979).

1980- och 1990-talen

Barn- och ungdomsverksamheten bildade den ena viktiga polen, teaterverksamheten den andra när föreningen tog sig in på 1980-talet. För barnen och de unga ordnades balett- och sagodans, en musikklubb och två konstklubbar fanns det också. Lekparken fortsatte sin verksamhet under Ulla Lönnqvists ledning och föreningen hade en skild barnträdgård, Bobäck barnträdgård.

Barnträdgården inledde sin verksamhet 1979 och verksamheten fortsatte i ungdomsföreningens regi fram till år 2001. Susanna Westerlund, Lisa Granbom, Gitta Kettunen, Yrsa Hallén och Lisbeth Stykki hör till dem som under många år jobbat på barnträdgården. Tiotals, kanske hundratals, barn har genom åren deltagit i barnträdgårdens tvåspråkiga halvdagsverksamhet.

En pjäs om året

För sångintresserade damer fanns det en damkör som sjöng under Asta Erikssons säkra dirigentskap och körens morsdagskonsert hörde till de stora evenemangen. Teateramatörerna satte upp en pjäs om året och våren 1980 var det dags för Agatha Christies "Råttfällan" i Lotta Backmans regi (Västra Nyland 23.2.1980). Med på rollistan denna gång fanns många bekanta namn från tidigare år: Märta och Börje Lindfors, Karl Långström, Börje Packalén, Olof Jensen, Ulla Lönnqvist och Gretel Hemnell. Kurt Lindfors debuterade det här året på Ljusdalascenen i rollen som arkitekten.

Teaterverksamheten fortsatte i en lång svit av år. Pjäsvalen varierade från rysare, via farsor till barnpjäser, men Bobäckpubliken var sina amatörer trogen. År 1981 satsade man på "Hurra – en pojke!" i regi av länskonstnär Ingrid Söderblom. Speciellt Kurt Lindfors gjorde ett verkligt genombrott som skådespelare i rollen som Amandus Propp. Många av de övriga rollerna innehades av det gamla gardet, Bobäckscenens trotjänare med efternamn som Lindfors, Långström och Packalén i spetsen. Kreaturshandlare Jönssons (Olof Jensen) standardreplik "Och så talar vi inte mer om den saken!" kom att bli något av en "landsplåga" bland dem som såg pjäsen (Västra Nyland 2.4.1981).

Året därpå var det dags för en helt annan typ av pjäs. År 1982 spelade man "Mästerkatten i stövlarna" i regi av Göran Sjöholm. Rollen som mästerkatten spelades av då endast 15-åriga Annika Eriksson. Yrsa Hallén gjorde en fin rollprestation som häxan, som med sina rykande flaskor trollband barnpubliken (Västra Nyland 13.3 och 6.4.1982).

Teaterverksamheten höll föreningen ekonomiskt flytande. Biljettförsäljningen gav betydande inkomster, speciellt de år pjäsvalet föll helt rätt. År 1983 roade man med en rysk fars "Jag vill träffa Miossov". Pjäsen regisserades av Paul Budsko som hade regisserat Bobäckamatörerna redan trettio år tidigare. Budsko gjorde sig känd som en krävande regissör, en "lejondomptör", och inför premiären våren 1983 övade amatörerna i över 300 timmar innan regissören var nöjd med resultatet (Kyrkslätt i Dag 10.3.1983, Västra Nyland 8.4.1983).

Teaterpubliken i Bobäck bjöds på de mest varierande pjäser rent geografiskt. Bland annat Ryssland, England och Italien blev bekanta via scenen.

Våren 1984 var det dags för "Charley's Tante". Ingrid Söderblom gjorde comeback som regissör och skulle bli Bobäckscenen trogen många år framöver. Börje Packalén fick lysa i rollen som Tante. Svetten lackade och peruken föll på sned men insatsen var fullödlig. Den fjärde medlemmen ur teaterfamiljen Lindfors, Kristian, debuterade det här året (Västra Nyland 27.3.1984).

Fars, komedi eller rysare

Då man våren 1985 satte upp Carlo Goldonis minst sagt fartfyllda pjäs "Skandalen i Chiozza" var scenen Italien. Amatörerna lärde sig valda fraser på italienska, ställde till med riktig "baruffa" på scen där skådespelarna fick strida så stopparna yrde. Sällan har Bobäckpubliken sett maken på temperament hos sina egna bybor. "Skandalen i Chiozza" under ledning av den minst lika temperamentfulla regissören Ingrid Söderblom har gått till amatörteaterhistorien mest tack vare det fartfyllda tempot, de fina dräkterna och de färgade håren. Plötsligt var alla de skådespelande damerna brunetter – sina hår hade blondinerna på regissörens inrådan färgat mörka för att bli mer lika riktiga italienskor.

Kerstin Simberg som debuterade på scenen det här året visade sig vara en naturbegåvning. Stefan Savander som gjorde dekoren och Carola Åkerlund som ansvarade för dräkterna hade redan från tidigare år gott renommé inom respektive skrå (Västra Nyland 24.3.1985).

Varför byta koncept när man hittat något som fungerar? Fars eller komedi var publiken van vid att se på Ljusdala och om man kunde lova skrattsalvor var publiksuccén given. Detta ställde höga krav på skådespelare och regissör och framförallt försvårades pjäsvalet år för år. Pjäsen måste ju vara rolig, helst roligare än året förut.

År 1986 satsade man på "Gamla Adam". De bärande rollerna innehades av Carola Åkerlund, som revyflickan Yvette, och Börje Liljeberg, som kommunalpampen Peter Struve. Per-Olof Munck hade komponerat musiken som var mycket välgjord. Det här året vågade man till och med sjunga –

ett vågat drag med tanke på att knappt någon i ensemblen ens kunde läsa noter då sångövningarna körde i gång (Västra Nyland 26.3.1986).

Agatha Christies rysare hade man erfarenhet av sedan förr. Ändå var det säkert ett och annat förvånat ögonbryn som höjdes år 1987 då pjäsvalet föll på "Tio små niggerpojkar", en riktig rysare där lik efter lik släpas bort från scenen utan att mördaren avslöjas förrän riktigt i slutet av pjäsen. Publiken, som var van vid att klucka av skratt på Ljusdala, satt andäktigt och tyst och följde med den spännande handlingen. Någon egentlig huvudrollsinnehavare kan man inte tala om även om domaren gestaltad av Börje Packalén av förekommen anledning stal uppmärksamheten mot slutet (Västra Nyland 28 och 31.3.1987).

År 1988 satsade man stort på dekoren. Stefan Savander hade enkom för pjäsen, "Leva loppan", konstruerat en säng som fungerade som en vridscen. Det här året, då pjäsen innehöll inte mindre än 14 roller, fick Bobäckamatörerna förstärkning i leden av garvade skådespelare från Introteatern. Eldsjälen bakom Introteatern, Ingrid Söderblom, stod också det här året för regin i MUF:s teatersatsning (Västra Nyland 6.4.1988).

Våren 1989 var det dags för en annan Carlo Goldoni-pjäs, "Mirandolina värdshusvärdinnan" med Britt Hörhammer i titelrollen. De tre adelsmännen spelades av Börje Liljeberg och bröderna Bo Viking och Börje Packalén. Amatörerna hade dragit ner på flyg och flängtempot en aning och publiken fick för en gångs skull en chans att både se och höra skådespelarna, som i många andra pjäser rusat in och ut på scenen i snabbt tempo och hasplat ur sig replikerna. Det här året hade man satsat en hel del på sminket, musiken och belysningen.

Med "Mirandolina värdshusvärdinnan" tog Ingrid Söderblom ett värdigt avsked efter att ha fungerat som Bobäcks och Masaby Ungdomsförenings hovregissör nästan hela 1980-talet (Västra Nyland 29.3.1989).

Nya regissörer och höstpremiärer

Det nya årtiondet inleddes med en ny typ av pjäs, "Black Comedy" med Sven Sid som regissör. Pjäsen kallas också "Det har gått en propp" och det speciella med den var att den utspelade sig i mörker. I all sin enkelhet gällde det för publiken att förstå att det var mörkt när det var ljust och ljust när det var mörkt. Följaktligen famlade skådespelarna omkring på scenen och trevade sig fram trots att scenen badade i ljus – en enkel, men genialisk idé av pjäsförfattaren Peter Shaffer. Charlotta Sandström debuterade på Ljusdalascenen det här året.

År 1991 var ett mellanår, men pausen blev kortvarig. År 1992 försökte man sig på att ha premiär på hösten. Pjäsvalet föll på "Den gröna hissen" och 19-åriga Maren Jonasson tog något tveksamt sig an regissörsuppdraget. Arvet efter proffsregissörerna, de stora namnen, var tungt att bära. Scenvana Börje Packalén och Carola Åkerlund bar upp föreställningarna med sina starka och säkra rollprestationer. Tempot från "de galna åren" på 1980-talet hade skruvats ner, vilket berodde på att pjäsen inte var en utpräglad ring och springpjäs. Det roliga fanns i texten, snarare än i tempot (Västra Nyland 3 och 11.10.1992).

År 1993 valde man pjäsen "Kaktusblomman" för höstpremiären. De bärande rollerna innehades av Carola Åkerlund och Börje Packalén, precis som året innan. Maren Jonasson hade fått förnyat förtroende och regisserade "den taggiga tandläkarpjäsen". Bland de nya, unga förmågorna man lyckats engagera för årets pjäs fanns Markus Haakana och Linda Ericsson. I regigreppet kunde det söderblomska arvet fortfarande tydligt märkas (Västra Nyland 9.11.1993).

Teaterfolk från Västnyland

Bobäckamatörerna hade fått hjälp förr och år 1994 kom hjälpen från Västnyland. Regissören Lilli Sukula-Lindblom tog med sig halvproffsen Dick Idman och Tapio Laasonen som axlade de tunga rollerna det här året. De lokala förmågorna med Carola Åkerlund och Britt Hörhammer i spetsen hade i årets pjäs "Oj då... en till?" tilldelats mindre betungande roller. Johanna Liljeberg som stått på Ljusdalascenen sedan barnsben fick det här året en "riktig" roll och verkade trivas på scenen (Västra Nyland 8.11.1994).

Tapio Laasonen stod för regin 1995 då man gav "Labradudel". Teaterveteranen Börje Liljebergs

oväntade frånfälle under repetitionsperioden lade sordin på stämningen det här året. Börje Liljeberg hade varit byns teatereldsjäl framom andra – den som alltid samlade ihop gänget, skaffade regissör och läste pjäser inför varje ny satsning. Namnen Åkerlund, Packalén och Hörhammer på rollistan borgade i alla fall för en viss kontinuitet, även om det fanns många nya ansikten på scenen. Sonja Henriksén och Rose Lindfors scendebuterade och Linda Ericsson gjorde comeback efter en paus på några år.

Börje Packalén hade varit med i alla uppsättningar sedan 1978 och var det igen år 1996 då MUF-amatörerna gav "En fröjdefull jul" av Alan Ayckborn. Tapio Laasonen regisserade precis som året innan. Bland skådespelarna det här året fanns förutom "gardet" också nyförvärven Fredrik Therman och Hannu Frimodig.

Peggy Liljeberg hade redan i årtal skött biljettförsäljningen och gjorde det i år igen. Biljettförsäljarens kontakter och nätverk har en avgörande betydelse för hur bra pjäsen säljer. Utan en duktig biljettförsäljare skulle det inte finnas någon publik och publiken är ju halva föreställningen.

Samarbetet med Kyrksläotts medborgarinstitut bör också nämnas. Genom åren kunde MUF-amatörerna räkna med att kunna värva duktiga regissörer mycket tack vare samarbetet med medborgarinstitutet, som täckte lönekostnaderna.

Generationsskifte

Ordförandeposten i Masaby ungdomsförening innehades under 1980- och 1990-talen av Gretel Hemnell, Börje Liljeberg, Camilla Winquist, Rolf Sandström, Henrik Henriksén och Robert Andersson. De omfattande renoverings- och dräneringsarbetena som utfördes under Rolf Sandströms period som ordförande gav Ljusdala den ansiktslyftning byggnaden akut behövde.

Våren 1998 gjordes ett smått historiskt ordförandeval inom Masaby ungdomsförening. Då valdes Sara Lampén (f. Hemnell) till föreningens ordförande och därigenom blev hon den andra representanten för den hemnellska familjen som tog sig an ordförandeuppdraget. Före henne har farmodern Gretel Hemnell beträtt samma post. Mamman Irina Hemnell hade dessutom fungerat i många år som föreningens kassör.

I mars 1999 fick Sara Lampén visa att hon även hade teatern i blodet, inte bara klubbsvingandet. Ljusdala-amatörerna hade samlat sina led och slöt upp kring sin nya, unga regissör Marica Fagerholm. Pjäsen "Välkommen" var på alla sätt välkommen. Som så många gånger förr blandades gamla förmågor med nya. Kristian Lindfors sågs igen på scenen efter en paus på nio år. Gina Theman-Påhlson och Mattias Fagerholm tillförde nytt, energiskt skådespelarblod. Årets pjäs hade ett allvarligt budskap – brottet med komeditraditionen var modigt och kändes uppfriskande (Västra Nyland 6.3.1999, Kirkkonummen Sanomat 14.3.1999).

2000-talet

Den allvarliga linjen fick en fortsättning år 2000, då en ensemble bestående uteslutande av kvinnor gav "Fem kvinnor i kapellet", en "begravningspjäs" med starka inslag av svart humor. Teatertruppen var starkt förnyad och av de gamla förmågorna fanns bara Carola Åkerlund kvar och av de nygamla Sara Lampén. En pikant detalj var att man lyckats rekrytera Carola Åkerlunds mor, Birgit Juselius, och regissören Marica Fagerholms mor Rea Fagerholm för det här årets uppsättning. Gruppen gästspelade i Aktiasalen i Helsingfors med sin svarta, men riktigt intressanta pjäs.

Masaby ungdomsförening har alltid närt drömmen om teatern. Man har erbjudit sina medlemmar en chans att stå på scenen och man har bjudit sin publik på njutbar underhållning. Vissa pjäser har blivit mera minnesvärda än andra, men här i denna korta historik över föreningens hundraåriga verksamhet, har inga försök gjorts att på något sätt lyfta fram någon produktion framför den andra. Teater har Bobäckborna alltid kunnat spela.

MUF har en lång teatertradition att bygga på och den traditionen har haft sina uppgångs- och nedgångsperioder, men att helt dö ut kommer den förhoppningsvis aldrig. En ungdomsförening bör inte vila på sina lagrar. Varför låta Ljusdalascenen stå kall och tom i en by som pulserar av liv och

där det helt säkert finns en och annan som drömmer att någon gång (ännu) få stå på scenen?

År 2000 valdes Agneta Eriksson till föreningens ordförande. De senaste årens verksamhet har varit mera barn- och ungdomscentrerad än under tidigare år. Den hundraåriga ungdomsföreningen har på sätt och vis blivit ungdomligare. Verksamheten som består av bl.a. det årligen återkommande påskjippet, innebandy, ungdomscafé, redskapsgymnastik och "eftis" har tidvis varit livlig, men antalet aktiva vuxna kunde vara betydligt större eftersom verksamheten är beroende av energiska ledare.

En ungdomsförening behöver aktiva i alla åldrar – barn, unga och vuxna – för att behålla livskraften.